

Az egész életen
át tartó tanulás
programja

A WLADIMÍR-FÉLE MÉHÉSZETI KÖZÉPÜZEM TECHNOLÓGIÁJA AZ ÉSZAK-ALFÖLDÖN

Ökológiai jellemzés

A méhészet központi telephelyei Magyarországon, az Alföld északi részén, Debrecen és Hajdúböszörmény között vannak, ahol a hajdúsági löszhát találkozik a nyírségi homokkal. A területre jellemző a kontinentális éghajlat: szeszélyes tavasz, forró száraz nyár, hideg tél. A löszháton sok a szántó (búza, kukorica, repce, napraforgó), kevés a természetes méhlegelő (rét és legelő). A homokos területeken sok az akác. A két – egymástól 2 km távolságban lévő – állandó telephely 3 km-es körzetében több száz hektár akácerdő található.

A méhészet általános jellemzése, filozófiája

Családi vállalkozásban 400-500 méhcsaládos vándorméhészetet tartanak fenn. A család négy tagja 23 éve méhészkedik. Méhészeti termékként egyelőre csak mézet forgalmaznak.

Két méhészmester irányítja és végzi a legfontosabb szakmai munkát, de bőven kiveszik a részüket a közvetlen fizikai munkából a sofőrök is (nem főállású méhészek). A csúcsmunkához – betanított munkásként – 2-5 fő áll rendelkezésre. A család két másik idősebb tagja az adminisztratív munkában, a betanított munkások ellenőrzésében vesz részt.

A szermaradvány-mentes méz előállítás, a méhcsaládkímélő kezelés, a lehetőségek szerinti minél kevesebb szakmunka volt az alapvető célkitűzés, ezért 15 évvel ezelőtt a 24 keretes, fekvő Nagyboconádi kaptárról átálltak a kétféle keretméretű, rakodó típusú Dadant-Blatt kaptárra.

Jelenleg – kísérleti céllal – 60 db forgófészkes kaptárt tesztelnek.

A kaptár

Jelenleg 450 db egyforma, 10 keretes Dadant-Blatt fészek áll rendelkezésükre, (eredeti olasz modell alapján készültek alsó röpnnyílással). A méztéri fiókok 9 keretesek, fém távtartóval, hízlalt lépekkkel rendelkeznek. A méztéri fiókokon nincs röpnnyílás. A közepes fészek 11,34 dm², az alacsony méztéri keret 4,98 dm² lépfelületű. Mindegyik fiók egyedi bemart számmal van ellátva, ez nagyban elősegíti az adminisztrációt.

A kaptárfenék higiénikus, rögzítve van a fészekhez, kihúzható röpdeszkával van ellátva. A röpdeszka ívelt bemaarású, egyben röpnnyílásszűkítő is. A kaptárfenéken a rostaszövet nincs takarva, így minden apró szemét (atka) kihullik. A kaptár télen is nyitott alulról.

Az etetőtálca – közepén egy 3-5 cm átmérőjű nyílással – visszafordítva 6 cm magas menekülőtérként funkcionál szellőzőnyílással. Az aljdeszka rostaszöve és ezek a szellőzők biztosítják szállításkor a megfelelő légcserét.

Mind a fészek, mind a méztéri fiókon három fémsarok segíti elő a pontos egymásra illesztést.

A kaptár teteje horganylemezzel fedett. A fészek és a méztér szükség szerinti elválasztására műanyag Hannemann-rács szolgál. Furnir- vagy farostlemezből készült szöktető (négy db fémsarok vagy két db kör) segítségével lehet méhteleníteni a mézzel telt fiókokat.

Vándorlás, szállítás

A méhlegelők szükségessé teszik az évenkénti legalább 5-6 vándorhelyre történő 10-12 szállítást. A szállítást több éven keresztül külső szolgáltatóval oldották meg, jelenleg rendelkezésükre áll egy hátsó-emelőfalas teherautó (erre – három sorban – 165 kaptárt lehet felrakni),

valamint egy kisplató, ötszemélyes autó utánfutóval, ezeken 55 db kaptár fér fel. Szükség szerint egy éjszaka két fordulóval lehet elszállítani a teljes állományt.

Szállításhoz a kaptárakat előkészítik: a fészek fölött mindig van egy üres méztéri fiók, az etetőtálcában lévő takarókat tavasszal eltávolítják, az etetőt visszafordítják. A kaptárrészeket gyorskapcsos hevederrel feszesre kötik. A fészekfiókon lévő fogantyúk segítik a rakodást. A felrakott kaptárakat két irányból hevederrel rögzítik.

Méhlegelő

Kora tavasszal az állandó telephely körül elterülő nagykeresztény falu és zártkerti gyümölcsösök (cseresznye, meggy, szilva, alma, körte, barack), valamint az akácerdők aljnövényzete (pl. árvacsalán) biztosítják a bőséges virágport és elegendő nektárt a jó felfejlődéshez.

Április végén repcére vándorolnak, lehetőleg olyan nagyságú táblá(k)ra, ahol egymástól 150-200 m-es távolságra, 50-80-as csoportokban tudják letelepíteni a teljes állományt. A repce két-három hétre biztosít általában több mint 10 kg-os családonkénti mézhozamot.

A repcéről az állandó telephelyre szállítják vissza az állományt az akácvirágzás kezdetére. Jó időjárási viszonyok esetén akár két hétig is elhúzódó virágzás után északabbra, Zemplénbe vándorolnak szerencsés években, további egy-két hetes akácra. A két akác együttes mézhozama családonként akár a 40 kg-ot is elérheti.

Június-júliusban évenként változó méhlegelőre vándorolnak: vaddohányra (*Asclepias syriaca*) Bács-Kiskun megyébe; a Tisza-partra gyalogakácra (*Amorpha fruticosa*). Jó évben pergethető mézhozam is lehet. Ha nincs jó méhlegelő, akkor etetéssel igyekeznek kihúzni az időt a napraforgó virágzásáig.

Napraforgó: Hajdú-Biharban keresnek nagy területű, lehetőleg különböző fenológiai fázisú napraforgó táblákat, ahol legalább három hétre elhúzódó virágzásra számíthatnak. A családonkénti hozam elérheti a 20-30 kg-ot.

A napraforgó virágzása után – szeptember végéig – rétek, legelők, kaszálók területén (szükség szerint etetéssel) készítik fel a családokat telelésre.

Mézelvétel

A fészkek pergetése a vándortanyán történik: a kaptárból a kereteket mindig ugyanaz a méhész szedi ki. A keretek méhtelenítése lerázás utáni gépi lesepréssel (akkumulátoros) történik, majd zárt ládában kézikocsi segítségével kerül a jól szellőző, műanyagháloval körbevett, felülről vízhatlan pergető sátorba. A fedelezést – kézi villával – fedelező kád felett végzik. A méz kinyerését 8 keretes axiális, programozható, forgókosaras 220 voltos pergetővel végzik, az áramellátást aggregátor biztosítja. A sátorban 3-5 fő dolgozik, lehetőleg egy fő méhész szakember irányításával.

A hordás nagyságától függően, amikor a méztéri fiókok 60-70%-ra megteltek, a fészekre üres fiókot helyeznek, rá egy szöktetőt, erre kerül a mézzel teli fiók. 16-24 után a méhek lehúzódnak a fészekbe, és a mézes fiókok szállításra alkalmassá válnak. A méztéri fiókokat pergetéshez hazaszállítják, és az itt kialakított zárt téglapépületben pergetik. A fiókok raklapon, villás targoncával kerülnek a raktárba (60 fiók/raklap). A keretek viasztól, zugéptményektől való letakarítása is része a mézlevételi munkának. A sejtek felnyitása kézi és elektromos fedelező késsel történik. A pergetést 54 keretes sugaras, fordulatszám-szabályozós pergetőben végzik. A mézlevétel minden eszköze saválló acél, ill. zománcozott. A kipergetett mézet 120 literes műanyag hordókban gyűjtik, melyeket a viaszmorzsáktól – a pergetést követő 1-2 napon belül – megtisztítanak.

Etetés

Szirupos etetés: A szirupot 1:1; 1:2 cukor-víz aránnyal készítik, és légfékes rendszerben, 5 literes műanyag vödörrel készítik, mely jól zárható tetővel van ellátva. A tető közepén 9 db 2 mm-es lyuk van, mely az etetőtálca közepén lévő nyílásra illik.

Tavaszi serkentő etetés: Szükség esetén – a természetes méhlegelő által biztosított hordástól függően – március végétől, április elejétől legalább 1:2-es cukorszirupot kap minden család. Szükség szerint általános, vagy családonkénti ismétléssel.

Az északi akácon, lényegében még az utolsó virágok nyílásakor, felrakják a szirupos vödört, így megelőzik a családok éhezését, és nem kell a szállítást sürgősre ütemezni.

Nyárvégi etetés: A természetes méhlegelők (rétek, legelők, árokpartok) virágporhozama elegendő, de a nektártermelés – főleg száraz időjárás esetén – megkívánja az élelempótlást. Ezt 5-7-szeri 1:1-es szirup etetésével érik el.

Az állandó telephelyre történt hazaszállítás után a megfelelő méz készlet mennyiségéről mérlegeléssel győződnek meg. Azokat a családokat, melyeknél kevés a méz (kicsi a tömeg), cukorlepeny formájában további élelemmel látják el a tél folyamán.

Cukorlepenyes etetés (a mérlegelt tömeg alapján): A gyúrt cukorlepenyt porcukorból felforralt méz-víz hozzáadásával készítik. Egy adag 1-1,2 kg-os, műanyag zacskóba kerül, és kb. 2-3 cm vastagra lapítják el. A zacskó közepére keresztvágással nyitnak bejárást a méhek számára, ezt helyezik az etetőtálca nyílására télre behelyezett szivacs alá.

Gyógykezelés

A bioméhészetben felhasználható készítményekkel, a hordásmentes időszakokban – az atka elleni védekezés – szükség szerint négyszer végzik évente, figyelembe véve a készítmények váltakoztatását. Hatóanyagok: timol, oxálsav, hangyaszav.

A gyógyszerelés során a legfontosabb, hogy legalább tíz család kontrollként ellenőrzést, őszszel ellenkezelést kapjon. Az ellenőrzéshez kihúzzák – a röpdeszakával egybeépített – higiénikus kaptárfeneket, helyére egy lemezből készült tepsi kerül olajjal átítatott fehér lapokkal. A kezelést követő napon az olajos papírra ragadt atkákat szabad szemmel is könnyű megszámolni.

Az őszi, fiasításmentes időszakban ellenkezelést csinálnak, és ha a lehullott atkák száma meghaladja átlagban a 10-et, akkor újabb kezelést végeznek.

Mézhozam

A magyarországi méztermelés legfontosabb méze az akácméz. Ennek mennyisége – itt az alföldi méhészkedésben – az éves mézhozam 30-50%-a. A másik jelentős hozamot a napraforgó adja. Jó évben ez az akácmézzel vetekedő mennyiségű. Egyéb fajtamézek (repce, vaddohány, hárs, facélia stb.) hozama és részesedése az éves hozamból nagyon függ az időjárástól.

Szaporítás, lépcsere

Jelentős állománynövelést nem terveznek, de a tél folyamán elpusztult családok pótlására böngezett műrajokat készítenek az akáchordás kezdetétől. A szaporításhoz, illetve a lépfrissítéshez használt műlépet kizárólag saját termelésű viaszból készíttetik. A fészekkereteket átlagosan 3 évig használják. A méztéri lépeket, mivel azokban fiasítás nincs, csak akkor cserélik, ha pergetéskor megsérülnek.

Az anyákat legalább két évente cserélik, de a gyengébbeket éves korban is selejtezik. Az anyanevelést saját maguk végzik az általuk ellenőrzött törzsanyáktól. Jenter-féle petéztető tokból napos álcákat adnak be expressz dajkacsaládoknak, majd 24 óra múlva anyás dajkacsaládhoz kerülnek, itt kelnek zárkázva. A szűz anyákat kisméretű pároztatókba rakják át, a párzáshoz – saját állományukból – herefölnyit biztosítanak.

1. Méztéri fiókok a raktárban

2. Etetővödör felhelyezése

3. Légfészes etető és az anyarács

4. Lerakodás éjszaka

5. Lerakodás repcén

6. Tartalékfiókok szakszerű elhelyezése

7. A röpnylás nyitása szállítás után

8. Ellenőrzés repcére szállítás után

9. Ellenőrzés akác után

10. Kaptárok akácvirágzás idején

11. Kaptársorok az északi akácon

12. Kaptárok az északi akácon

13. Fedelezés elektromos késsel

14. Fedelező állvány késsel

15. Keretek behelyezése a pergetőbe

16. Keretek a sugaras pergetőben

17. Pergetés

18. A higiénikus kaptárfenék (a kaptár oldalán zugaóval)